

Қазақстан Республикасы Экология және табиғи ресурстар
министрлігі «Қазгидромет» РМҚ Жамбыл облысы бойынша
филиалы

**ЖАМБЫЛ ОБЛЫСЫ БОЙЫНША
ҚОРШАҒАН ОРТА ЖАЙ-КҮЙІ
ЖӨНІНДЕГІ АҚПАРАТТЫҚ
БЮЛЛЕТЕНІ**

Маусым 2025 жыл

Тараз
2025 ж.

	МАЗМҰНЫ	Бет
	Алғы сөз	3
1	Атмосфералық ауа ластануының негізгі көздері	4
2	Тараз қ. атмосфералық ауа сапасының бақылау нәтижелері	4
2.1	Жаңатас қ. атмосфералық ауа сапасының бақылау нәтижелері	6
2.2	Қаратау қ. атмосфералық ауа сапасының бақылау нәтижелері	7
2.3	Шу қ. атмосфералық ауа сапасының бақылау нәтижелері	8
2.4	Қордай а. атмосфералық ауа сапасының бақылау нәтижелері	10
3	Атмосфералық жауын-шашын сапасының жай-күйі	11
4	Жер үсті сулары сапасының жай-күйі	11
5	Жамбыл облысының радиациялық жағдайы	12
	1 Қосымша	14
	2 Қосымша	15
	3 Қосымша	16

Алғы сөз

Ақпараттық бюллетень ұлттық гидрометеорологиялық қызметтің бақылау желісіне қоршаған орта жай-күйіне экологиялық мониторинг жүргізу жөнінде «Қазгидромет» РМК арнайы бөлімшелерімен орындалатын жұмыс нәтижелері бойынша дайындалған.

Бюллетень Жамбыл облысы аумағында қоршаған ортаның жай-күйі туралы мемлекеттік органдарды, қоғам мен халықты ақпараттандыруға арналған және ластану деңгейінің өзгеруі болған тенденциясының есебінен ҚР қоршаған ортаны қорғау саласындағы іс-шаралардың тиімділігін бағалауға мүмкіндік береді.

Жамбыл облысының атмосфералық ауа сапасына бағалау

1. Атмосфералық ауа ластануының негізгі көздері

Жамбыл облысы статистика департаментінің деректеріне сәйкес Жамбыл облысында тұрақты көздерден ластаушы заттардың нақты жиынтық шығарындылары 51,2 мың тоннаны құрайды. Тараз қаласы бойынша стационарлық көздерден ластаушы заттардың нақты жалпы шығарындылары 24,8 мың тоннаны құрайды.

Жамбыл облысында тіркелген автокөлік саны 276,9 мың бірлікті құрайды.

Статистика департаментінің мәліметінше, Тараз қаласында жеке тұрғын үйлер саны 36 474; Жаңатас қаласында жеке тұрғын үйлер саны 1439; Қаратау қаласында жеке тұрғын үйлер саны 3 185; Шу қаласында 6650 жеке тұрғын үйлер бар. Қалалық елді мекендерде газбен қамтылған жалпы ауданның үлесі 100%, сумен қамтылуы 100% құрайды, ауылдық елді мекендерде газбен қамтылу 100%, сумен қамтылуы 100 пайызды құрайды.

2. Тараз қаласы атмосфералық ауа сапасына бақылау

Тараз қаласы атмосфералық ауаның жай-күйіне бақылау 5 бақылау бекеттерінде, соның ішінде 4 қол күшімен алынатын бекеттерде және 1 автоматтық станцияда жүргізіледі (1 Қосымша).

Жалпы қала бойынша ластану 13 көрсеткішке дейін анықталады:

1) қалқыма бөлшектер (шаң) 2) күкірт диоксиді; 3) көміртегі оксиді; 4) азот диоксиді; 5) азот оксиді; 6) фторлы сутек; 7) формальдегид; 8) күкіртсутек; 9) бенз(а)пирен; 10) марганец; 11) қорғасын; 12) кобальт; 13) кадмий.

1-кестеде бақылау бекеттерінің орналасу орны мен бекеттерде анықталатын көрсеткіштер тізімі туралы ақпарат көрсетілген.

1-кесте

Бақылау бекеттерінің орналасу орны мен анықталатын қоспалар

№	Бақылау жүргізу	Бекет мекен-жайы	Анықталатын қоспалар
1	қол күшімен алынған сынама	Шымкент көшесі, 22	қалқыма бөлшектер (шаң), күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, азот диоксиді, азот оксиді, фторлы сутек, формальдегид, бенз(а)пирен, қорғасын, марганец, кадмий, кобальт.
2		Рысбек батыр көшесі, 15, Ниетқалиев көшесінің бұрышы	
3		Абай және Төле би көшелерінің бұрышы	
4		Абай даңғылы мен Байзақ батыр көшесінің қиылысы	
6	үзіліссіз режимде, әр 20 минут сайын	Сәтбаев көшесі мен Жамбыл даңғылы	күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, күкіртсутек

2025 жылдың маусым айына Тараз қаласы атмосфералық ауа сапасының бақылау нәтижелері.

Стационарлық бақылау желісінің деректері бойынша Тараз қ. атмосфералық ауасының ластану деңгейі **төмен** болып бағаланды, ол СИ=1,0 (төмен) көміртегі оксиді №6 бекет аумағында (Сәтбаев көшесі мен Жамбыл даңғылы) және ЕЖҚ=0% (төмен) болып анықталды.

Максималды бір реттік шоғырлар бойынша көміртегі оксиді 1,0 ШЖШ_{0.т} құрады, атмосфералық ауадағы басқа ластаушы заттар мен ауыр металдар шоғыры ШЖШ-дан аспады. Орташа тәуліктік шоғырлардың нормадан асуы азот диоксиді 1,3 ШЖШ_{0.т} бойынша байқалды.

Экстремалды жоғары және жоғары ластану (ЖЛ және ЭЖЛ) жағдайлары: ЖЛ (10 ШЖШ-дан аса) и ЭЖЛ (50 ШЖШ-дан аса) анықталмады.

Нақты мәндер, сондай-ақ сапа нормативтерінің асу еселігі және асу жағдайларының саны 2-кестеде көрсетілген.

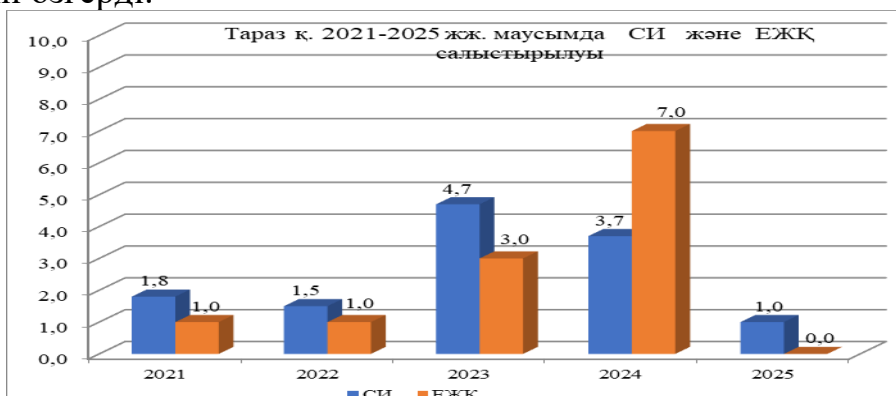
2-кесте

Атмосфералық ауа ластануының сипаттамасы

Қоспа	Орташа шоғыр		Ең жоғарғы бір реттік шоғыр		ЕЖҚ	ШЖШ _{м.б} жағдайларының саны		
	мг/м3	ШЖШ _{0.т} асу еселігі	мг/м ³	ШЖШ _{м.б} еселігі	%	> ШЖШ	>5 ШЖШ	>10 ШЖШ
							оның ішінде	
Тараз қаласы								
Қалқыма бөлшектер (шаң)	0,108	0,72	0,20	0,40	0,0	0	0	0
Күкірт диоксиді	0,020	0,393	0,371	0,74	0,0	0	0	0
Көміртегі оксиді	0,906	0,30	5,11	1,02	0,04	1	0	0
Азот диоксиді	0,053	1,34	0,17	0,85	0,0	0	0	0
Азот оксиді	0,037	0,62	0,12	0,30	0,0	0	0	0
Фторлы сутек	0,002	0,37	0,008	0,40	0,0	0	0	0
Формальдегид	0,006	0,64	0,016	0,32	0,0	0	0	0
Күкіртсутек	0,0002		0,0002	0,025	0,0	0	0	0
Бенз(а)пирен	0,0003	0,30	0,0006					
Қорғасын	0,000028	0,094	0,000069					
Марганец	0,000021	0,021	0,000043					
Кобальт	0	0	0					
Кадмий	0	0	0					

Қорытынды:

Соңғы бес жылда атмосфералық ауаның ластану деңгейі маусым айында келесідей болып өзгерді:

Графиктен көріп отырғанымыздай атмосфералық ауаның ластану деңгейі көтеріңкі болып бағаланып, тек 2025 жылы төмен деңгейді көрсетті.

Орташа тәуліктік шоғырлардың нормадан асуы азот диоксиді бойынша байқалды.

Азот диоксидінің орташа тәуліктік көрсеткіштерінің артуы қаланың жүктелген қиылыстарында автокөлік ауасының ластануына елеулі үлес қосқандығын және осы ластанушы заттың қала атмосферасында тұрақты жинақталғандығын айғақтайды. Көміртегі оксидімен ластанудың негізгі көздері- автокөлік және қатты отынды жағу.

Метеорологиялық жағдай

Маусым айында барикалық түзілімдердің жиі ауысуына байланысты ауа райы тұрақсыз болды. Қысқа мерзімді өткінші жауын негізінен таулы аймақтарда циклондар мен оларға байланысты атмосфералық фронтальды бөлімдерден өтуі әсерінен болды. Ай бойы найзағай жиі тіркелді, ал фронтальды бөлімдердің өтуі кезінде желдің жылдамдығы 15–20 м/с дейін жетті. Екінші онкүндіктің соңында ауа температурасы 37–42 градусқа дейін көтеріліп, қатты ыстық тіркелді. Түскен жауын-шашын мөлшері нормадан 14%-ға төмен болды.

Маусым айында ҚМЖ (қолайсыз метеорологиялық жағдай) байқалмады.

2.1 Жаңатас қаласы атмосфералық ауа сапасына бақылау

Жаңатас қаласы аумағында атмосфералық ауаның жай-күйіне бақылау 1 автоматтық станцияда жүргізіледі (1 Қосымша).

Жалпы қала бойынша ластану 5 көрсеткішке дейін анықталады: 1) күкірт диоксиді; 2) көміртегі оксиді; 3) азот диоксиді, 4) азот оксиді, 5) аммиак.

3-кестеде бақылау бекеттерінің орналасу орны мен бекеттерде анықталатын көрсеткіштер тізімі туралы ақпарат көрсетілген.

3-кесте

Бақылау бекеттерінің орналасу орны мен анықталатын қоспалар

№	Бақылау жүргізу	Бекет мекен-жайы	Анықталатын қоспалар
1	үзіліссіз режимде, әр 20 минут сайын	есептік квартал 001 № 18	күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, азот диоксиді, азот оксиді, аммиак.

2025 жылдың маусым айына Жаңатас қаласы атмосфералық ауа сапасының бақылау нәтижелері.

Бақылау желісі бойынша Жаңатас қаласы ауасының ластану деңгейі **төмен** деп бағаланып, ол ол көміртегі оксиді бойынша СИ=0,2 (төмен) және ЕЖҚ=0% (төмен) болып анықталды.

Ластанушы заттардың орташа және максималды бір-реттік шоғырлары ШЖШ-дан аспады.

Экстремалды жоғары және жоғары ластану (ЖЛ және ЭЖЛ) жағдайлары: ЖЛ (10 ШЖШ-дан аса) и ЭЖЛ (50 ШЖШ-дан аса) анықталмады.

Нақты мәндер, сондай-ақ сапа нормативтерінің асу еселігі және асу жағдайларының саны 4-кестеде көрсетілген.

4-кесте

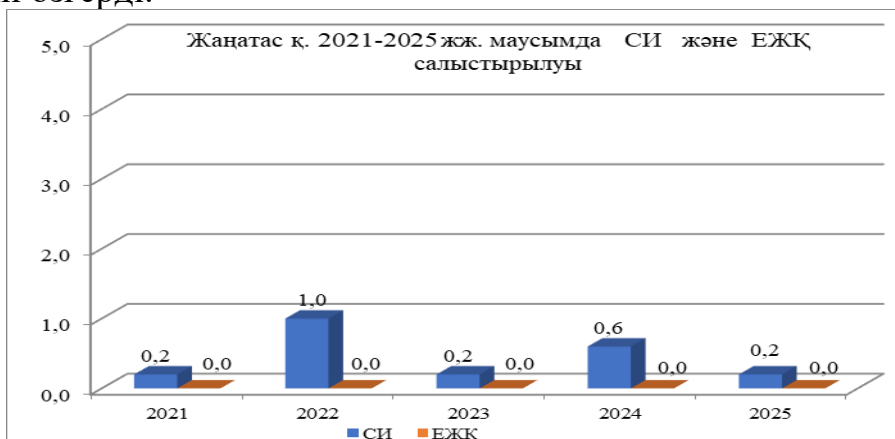
Атмосфералық ауа ластануының сипаттамасы

Қоспа	Орташа шоғыр		Ең жоғарғы бір реттік шоғыр		ЕЖҚ	ШЖШ арту жағдайларының саны		
	мг/м ³	ШЖШ о.т.асу	мг/м ³	ШЖШ м.б. асу		> ШЖШ	>5 ШЖШ	>10 ШЖШ

		еселігі		еселігі			оның ішінде	
Жаңатас қаласы								
Күкірт диоксиді	0,015	0,29	0,026	0,05	0,00	0	0	0
Көміртегі оксиді	0,337	0,11	0,878	0,18	0,00	0	0	0
Азот диоксиді	0,025	0,63	0,035	0,17	0,00	0	0	0
Азот оксиді	0,010	0,17	0,014	0,03	0,00	0	0	0
Аммиак	0,0049	0,12	0,007	0,04	0,00	0	0	0

Қорытынды:

Соңғы бес жылда атмосфералық ауаның ластану деңгейі маусым айында келесідей болып өзгерді:

Графиктен көріп отырғанымыздай, атмосфералық ауаның ластану деңгейі төмен болып бағаланды.

2.2 Қаратау қаласы атмосфералық ауа сапасына бақылау

Қаратау қаласы аумағындағы атмосфералық ауаның жай-күйіне бақылау 1 автоматтық станцияда жүргізіледі (1 қосымша).

Жалпы қала аусының ластануы 2 көрсеткіш бойынша анықталады: 1) күкірт диоксиді; 2) көміртегі оксиді.

5-кестеде бақылау бекеттерінің орналасу орны мен бекеттерде анықталатын көрсеткіштер тізімі туралы ақпарат көрсетілген.

5-кесте

Бақылау бекеттерінің орналасу орны мен анықталатын қоспалар

№	Бақылау жүргізу	Бекет мекен-жайы	Анықталатын қоспалар
1	үзіліссіз режимде, әр 20 минут сайын	Тамды әулие көшесі, №130	күкірт диоксиді, көміртегі оксиді

2025 жылдың маусым айындағы Қаратау қаласы атмосфералық ауа сапасының бақылау нәтижелері.

Бақылау желісі бойынша Қаратау қаласы ауасының ластану деңгейі **төмен** деп бағаланып, ол СИ=0,3 (төмен) күкірт диоксиді бойынша және ЕЖҚ=0% (төмен) болып анықталды.

Ластаушы заттардың орташа және максималды бір-реттік шоғырлары ШЖШ-дан аспады.

Экстремалды жоғары және жоғары ластану (ЖЛ және ЭЖЛ) жағдайлары: ЖЛ (10 ШЖШ-дан аса) и ЭЖЛ (50 ШЖШ-дан аса) анықталмады.

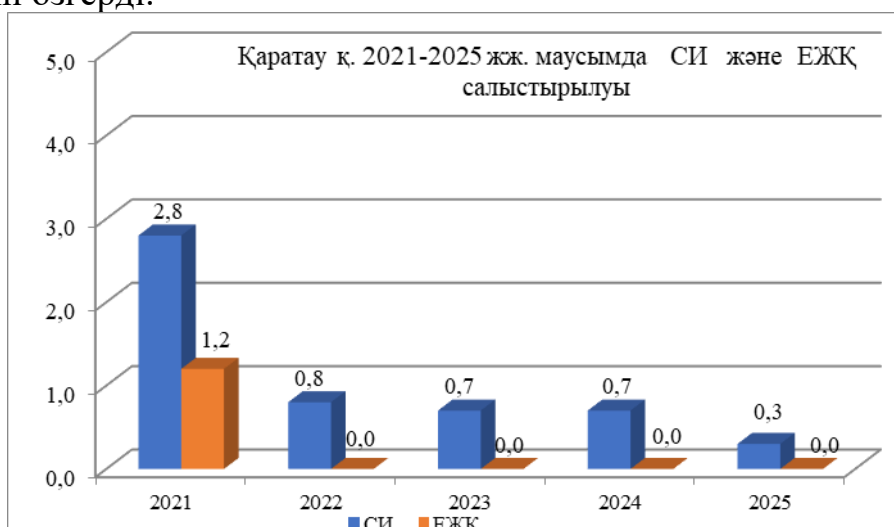
Нақты мәндер, сондай-ақ сапа нормативтерінің асу еселігі және асу жағдайларының саны 6-кестеде көрсетілген.

Атмосфералық ауа ластануының сипаттамасы

Қоспа	Орташа шоғыр		Ең жоғарғы бір реттік шоғыр		ЕЖҚ	ШЖШ арту жағдайларының саны			
	мг/м3	ШЖШ о.т.асу еселігі	мг/м³	ШЖШ м.б.асу еселігі		%	> ШЖШ	>5 ШЖШ	>10 ШЖШ
								оның ішінде	
Қаратау қаласы									
Күкірт диоксиді	0,0377	0,75	0,128	0,26	0,00	0	0	0	
Көміртегі оксиді	0,0052	0,002	0,061	0,01	0,00	0	0	0	

Қорытынды:

Соңғы бес жылда атмосфералық ауаның ластану деңгейі маусым айында келесідей болып өзгерді:

Графиктен көріп отырғанымыздай атмосфералық ауаның ластану деңгейі төмен болып бағаланып, тек 2021 жылы көтеріңкі деңгейді көрсетті.

2.3 Шу қаласы атмосфералық ауа сапасына бақылау

Шу қаласы аумағында атмосфералық ауаның жай-күйіне бақылау 1 автоматтық станцияда жүргізіледі (1 қосымша).

Жалпы қала бойынша ластану 6 көрсеткішке дейін анықталады: 1) РМ 2,5 қалқыма бөлшектері; 2) РМ 10 қалқыма бөлшектері; 3) күкірт диоксиді; 4) көміртегі оксиді; 5) озон (жербеті), 6) күкіртсутек.

7-кестеде бақылау бекеттерінің орналасу орны мен бекеттерде анықталатын көрсеткіштер тізімі туралы ақпарат көрсетілген.

Бақылау бекеттерінің орналасу орны мен анықталатын қоспалар

№	Бақылау жүргізу	Бекет мекен-жайы	Анықталатын қоспалар
1	үзіліссіз режимде, әр 20 минут сайын	Шу қалалық ауруханасының маңында	РМ 2,5 қалқыма бөлшектері, РМ 10 қалқыма бөлшектері, күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, озон (жербеті), күкіртсутек

2025 жылдың маусым айындағы Шу қаласы атмосфералық ауа сапасының бақылау нәтижелері.

2025 жылдың маусым айына Шу қаласы атмосфералық ауа сапасының **ең жоғары жиілігі** бойынша **"көтеріңкі"** деңгейде, (ЕЖҚ=8%); стандартты индекс бойынша ластануы **"төмен"** (СИ=1,8) деңгейі болып бағаланды. Атмосфералық ауаның ластануына негізінен күкіртсутек (маусым айында ШЖШ-дан асу саны: 176 жағдай) үлес қосты.

Ластаушы заттардың орташа шоғырлары ШЖШ-дан аспады. Максималды-бір реттік шоғырлар күкіртсутегі бойынша 1,8 ШЖШ_{м.б.} құрады, атмосфералық ауадағы басқа ластаушы заттар шоғыры ШЖШ-дан аспады.

Экстремалды жоғары және жоғары ластану (ЖЛ және ЭЖЛ) жағдайлары: ЖЛ (10 ШЖШ-дан аса) и ЭЖЛ (50 ШЖШ-дан аса) анықталмады.

Нақты мәндер, сондай-ақ сапа нормативтерінің асу еселігі және асу жағдайларының саны 8-кестеде көрсетілген.

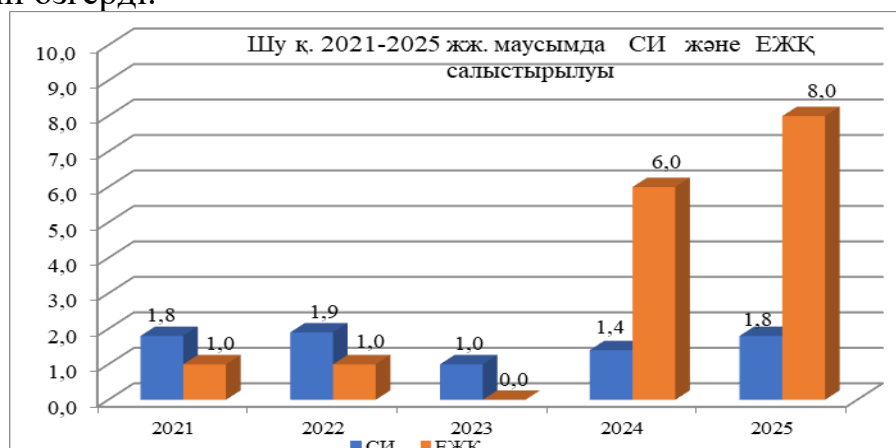
8-кесте

Атмосфералық ауа ластануының сипаттамасы

Қоспа	Орташа шоғыр		Ең жоғарғы бір реттік шоғыр		ЕЖҚ	ШЖШ арту жағдайларының саны			
	мг/м3	ШЖШ о.т.асу еселігі	мг/м3	ШЖШ м.б.асу еселігі		%	>	>5	>10
							ШЖШ	ШЖШ	ШЖШ
Шу қаласы									
РМ 2,5 қалқыма бөлшектері	0,001	0,04	0,002	0,01	0,00	0	0	0	
РМ 10 қалқыма бөлшектері	0,001	0,02	0,001	0,004	0,00	0	0	0	
Күкірт диоксиді	0,016	0,32	0,033	0,07	0,00	0	0	0	
Көміртегі оксиді	0,212	0,07	1,403	0,28	0,00	0	0	0	
Озон (жербеті)	0,0125	0,42	0,062	0,39	0,00	0	0	0	
Күкіртсутек	0,004		0,015	1,84	8,15	176	0	0	

Қорытынды:

Соңғы бес жылда атмосфералық ауаның ластану деңгейі маусым айында келесідей болып өзгерді:

Графиктен көріп отырғанымыздай атмосфералық ауаның ластану деңгейі төмен болып бағаланып, тек 2023 жылы төмен деңгейді көрсетті.

Күкіртсутегімен ластануы адамдармен жануарлардың тіршілік әрекетінің қалдықтарының бактериялық ыдырауы кезінде пайда болатын және тазарту қондырғылары мен полигондардың шығарындыларында, ақуыздардың ыдырауы кезінде және коллекторлар мен кәріздердегі газ қоспасынан болатын табиғи құбылыс және жер төлелерде жинақталуы мүмкін.

2.4 Қордай ауданының атмосфералық ауа сапасына бақылау

Қордай ауылы аумағында атмосфералық ауаның жай-күйіне бақылау 1 автоматтық станцияда жүргізіледі (1- қосымша).

Жалпы аудан бойынша ластану 2 көрсеткішке дейін анықталады: 1) күкірт диоксиді; 2) көміртегі оксиді,

9-кестеде бақылау бекеттерінің орналасу орны мен бекеттерде анықталатын көрсеткіштер тізімі туралы ақпарат көрсетілген.

9-кесте

Бақылау бекеттерінің орналасу орны мен анықталатын қоспалар

№	Бақылау жүргізу	Бекет мекен-жайы	Анықталатын қоспалар
1	үзіліссіз режимде, әр 20 минут сайын	Жібек жолы көшесі, №496«А»	көміртегі оксиді, күкірт диоксиді

2025 жылдың маусым айындағы Қордай а.

атмосфералық ауа сапасының бақылау нәтижелері.

Бақылау желісі бойынша **Қордай а.** ауасының ластану деңгейі **төмен** деп бағаланып, ол көміртегі оксиді бойынша СИ=0,3 (төмен) және ЕЖҚ=0% (төмен) болып анықталды.

Ластаушы заттардың орташа және максималды бір-реттік шоғырлары ШЖШ-дан аспады.

Экстремалды жоғары және жоғары ластану (ЖЛ және ЭЖЛ) жағдайлары: ЖЛ (10 ШЖШ-дан аса) и ЭЖЛ (50 ШЖШ-дан аса) анықталмады.

Нақты мәндер, сондай-ақ сапа нормативтерінің асу еселігі және асу жағдайларының саны 10-кестеде көрсетілген.

Атмосфералық ауа ластануының сипаттамасы

10-кесте

Қоспа	Орташа шоғыр		Ең жоғарғы бір реттік шоғыр		ЕЖҚ	ШЖШ арту жағдайларының саны		
	мг/м3	ШЖШ о.т.асу еселігі	мг/м3	ШЖШ м.б.асу еселігі		> ШЖШ	>5	>10
							ШЖШ	ШЖШ
							оның ішінде	
Қордай а.								
Күкірт диоксиді	0,017	0,33	0,027	0,05	0,00	0	0	0
Көміртегі оксиді	0,319	0,11	1,476	0,30	0,00	0	0	0

Қорытынды:

Соңғы бес жылдың маусым айында атмосфералық ауаның ластану деңгейі келесідей болып өзгерді:

Графиктен көріп отырғанымыздай, атмосфералық ауаның ластану деңгейі төмен болып бағаланды.

3. Атмосфералық жауын-шашын сапасының жай-күйі

Атмосфералық жауын-шашынның химиялық құрамына бақылау 3 метеостанцияда (Қаратау, Тараз, Төле би) алынған жаңбыр суына сынама алумен жүргізілді.

Жауын-шашын сынамаларында гидрокарбонаттар 31,92%, сульфаттар 22,85%, кальций иондары 15,00%, хлоридтер 8,86% басым болды.

Ең үлкен жалпы минерализация Төле би МС 84,73 мг/л, ең азы Тараз МС 39,99 мг/л белгіленді.

Атмосфералық жауын-шашынның үлесті электр өткізгіштігі 72,40 мкСм/см-ден (Тараз МС) 143,6 мкСм/см (Төле би МС) дейінгі шекте болды.

Түскен жауын-шашын сынамаларындағы сілті қышқылы әлсіз тараптан бейтарапқа дейін ауытқыды, 6,16 (Тараз МС) 7,03 (Төле би МС) аралығында өзгерді.

Жауын-шашын құрамында барлық анықталатын заттардың шоғырлары шекті рұқсат етілген шоғырлардан аспады.

4. Жамбыл облысы аумағындағы жер үсті сулары сапасының бақылау нәтижелері

Жамбыл облысы бойынша жер үсті суларының сапасына бақылау 7 су объектісінің (Талас, Аса, Шу, Ақсу, Қарабалта, Билікөл көлі және Тасөткел су қоймасы) 12 тұстамасында жүргізілді.

Жер үсті суларын зерттеу кезінде су сынамаларында су сапасының 32 физикалық және химиялық көрсеткіштері анықталады: *көзбен шолу, су шығыны, су температурасы, сутегі көрсеткіші, мөлдірлігі, еріген оттегі, қалқыма заттар, ОБТ₅, ОХТ, құрамында тұз бар негізгі иондар, биогенді заттар, органикалық заттар (мұнай өнімдері, фенолдар), ауыр металдар.*

Жамбыл облысы аумағындағы жер үсті сулар сапасының мониторинг нәтижелері.

Қазақстан Республикасының су объектілерінің су сапасын бағалауға арналған негізгі нормативтік құжаттар «Су объектілерінде судың сапасын жіктеудің бірыңғай жүйесі» болып табылады.

Су объектілерінің су сапасы Бірыңғай жіктеме бойынша келесідей бағаланады:

Су объектісінің атауы	Су сапасының класы		Параметрлері	Өлш. бірлік	Концентрация
	Маусым 2024 жыл	Маусым 2025 жыл			
Талас өзені	-	5 класс (өте ластанған)	Қалқыма заттар	мг/дм ³	66,25
Аса өзені	-	4 класс (ластанған)	Қалқыма заттар	мг/дм ³	61,5
Шу өзені	-	4 класс (ластанған)	ОХТ	мг/дм ³	33,15
Ақсу өзені	-	4 класс (ластанған)	ОХТ	мг/дм ³	34,9
Қарабалта өзені	-	5 класс (өте ластанған)	Минерализация	мг/дм ³	1523,0
			Құрғақ қалдық	мг/дм ³	1523,0
			Сульфаттар	мг/дм ³	682,0
Тасөткел су қоймасы	-	4 класс (ластанған)	ОХТ	мг/дм ³	34,7

2025 жылдың маусым айында Талас және Қарабалта өзендері 5-ші класқа, Аса, Шу, Ақсу өзендері және Тасөткел су қоймасы 4-ші класқа жатады.

Жамбыл облысы су объектілеріндегі негізгі ластаушы заттар оттегіні химиялық тұтыну, сульфаттар, қалқыма заттар, минерализация және құрғақ қалдықтар болып табылады.

Жамбыл облысы бойынша жоғары(ЖЛ) және экстремалды жоғары ластану (ЭЖЛ) жағдайлары тіркелмеді.

Су объектілері тұстамаларындағы сапа бойынша ақпарат 2-қосымшада көрсетілген.

3-қосымшада Билікөл көлінің жер үсті су сапасының нәтижелері бойынша ақпарат.

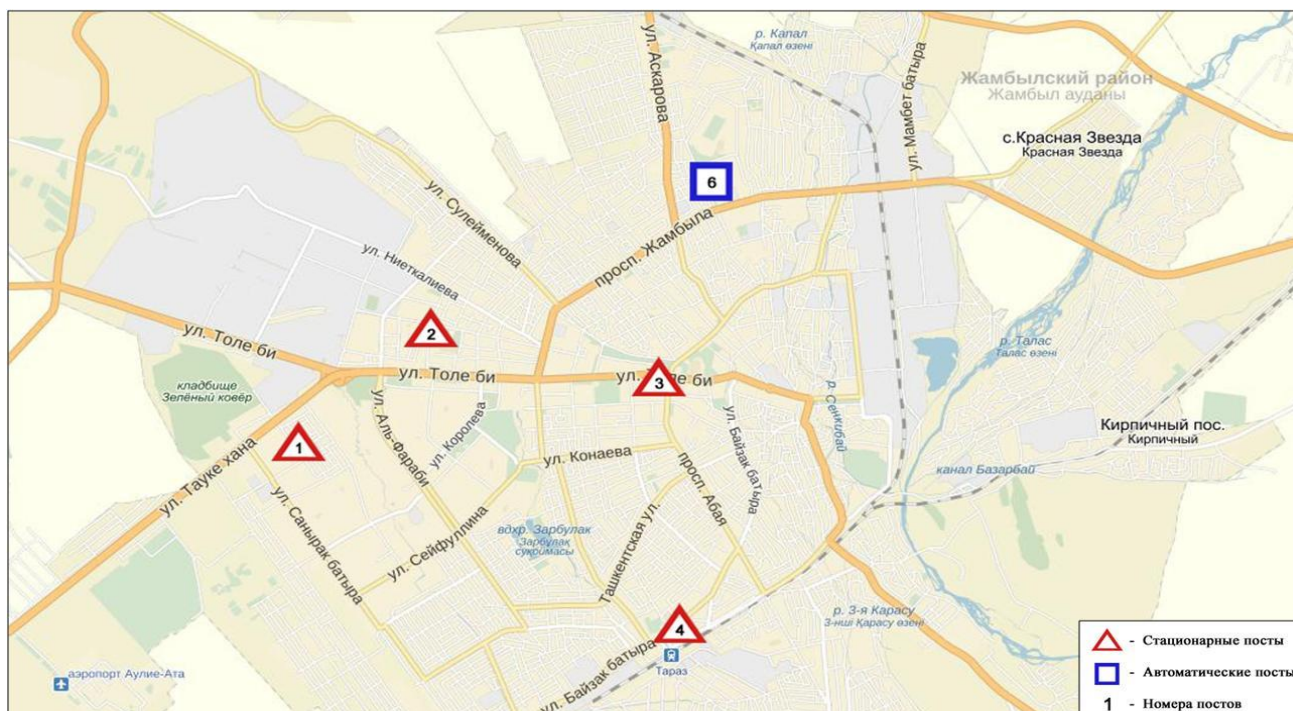
5. Жамбыл облысының радиациялық жағдайы

Жердегі гамма-сәулелену деңгейіне бақылаулар күн сайын 3 метеорологиялық станцияда (Тараз, Төле би, Шығанақ) жүргізіледі (6.6-сурет).

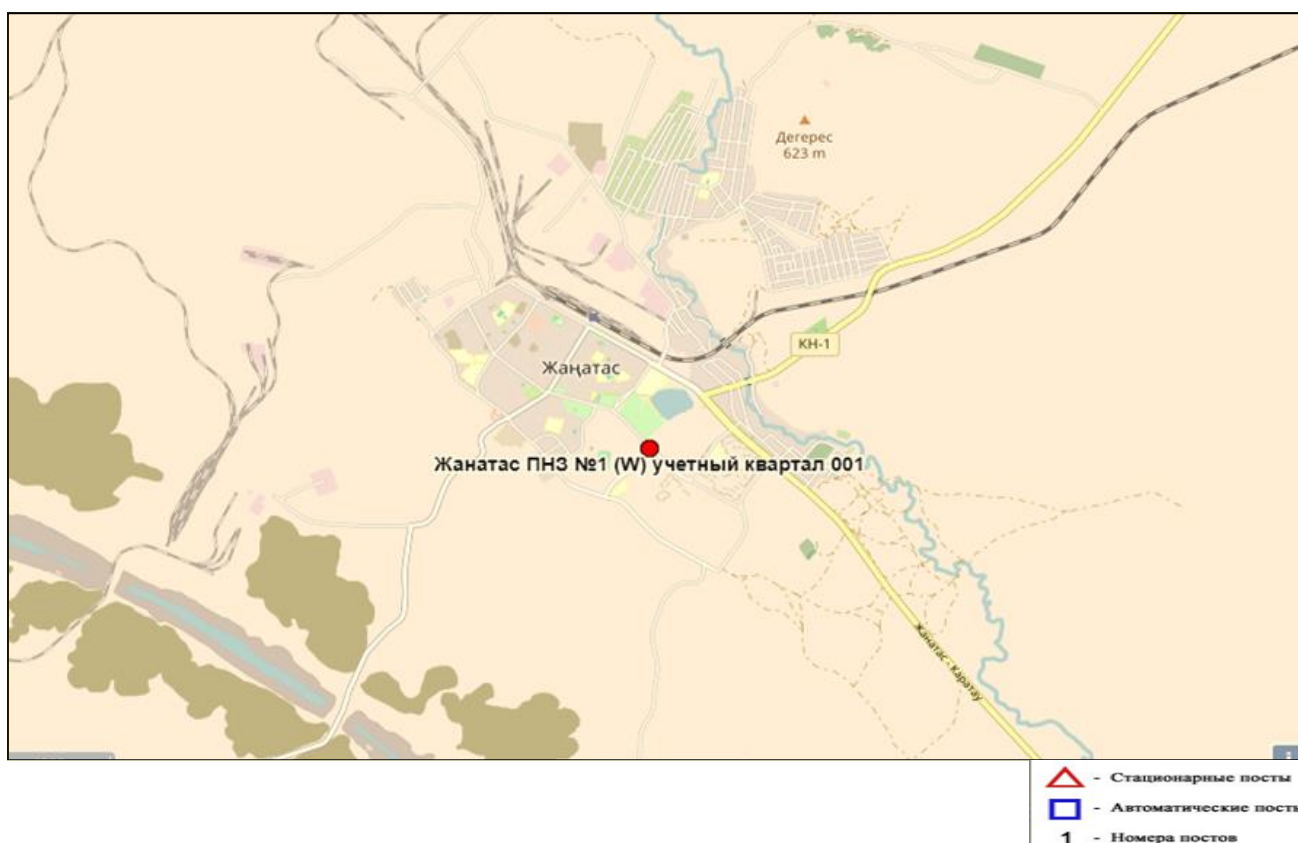
Аймақтың елді мекендерінде атмосфералық ауа қабатының жерге жақын қабатындағы радиациялық фонының мәндері 0,08-0,25 мкЗв / сағ аралығында болды. Облыс бойынша радиациялық гамма-фонның орташа мәні 0,17 мкЗв/сағ.

Жамбыл облысы аумағында атмосфераның жер беті радиоактивтердің түсу тығыздығына бақылау 3 метеорологиялық станцияларда (Тараз, Төле би, Шығанақ) горизонтальді планшеттер алу бес тәуліктік сынама жолымен жүзеге асырылды.

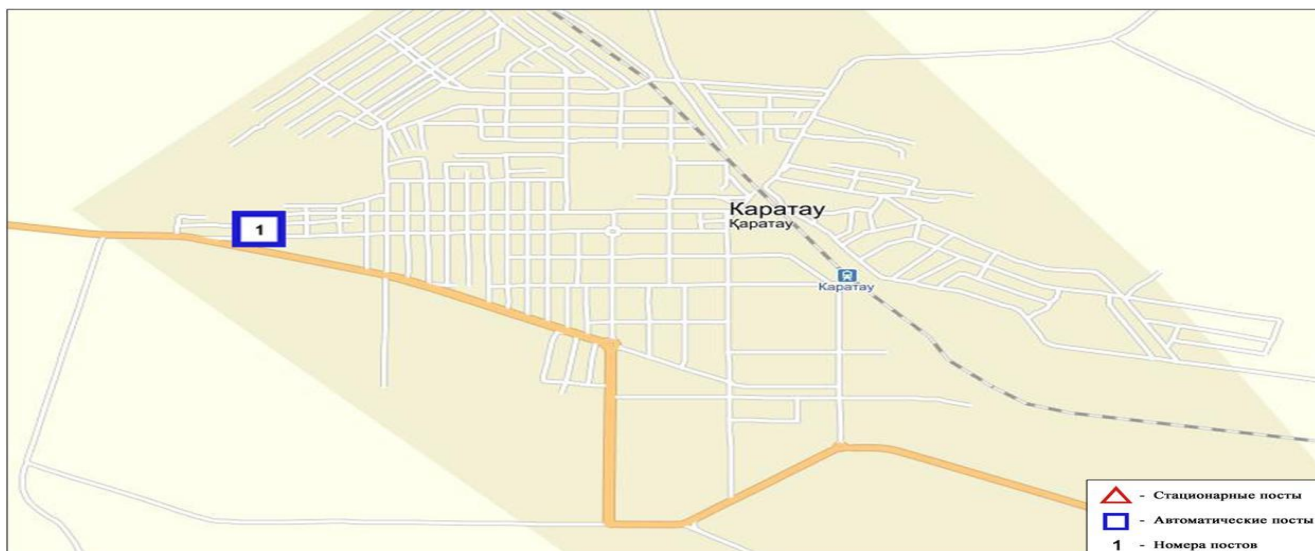
Облыс аумағында атмосфераның жер беті қабатындағы радиоактивті түсулердің тығыздығы 1,3-2,4 Бк/м² шегінде ауытқып отырды. Облыс бойынша радиоактивті түсулердің орташа тығыздығы 2,0 Бк / м² құрады.

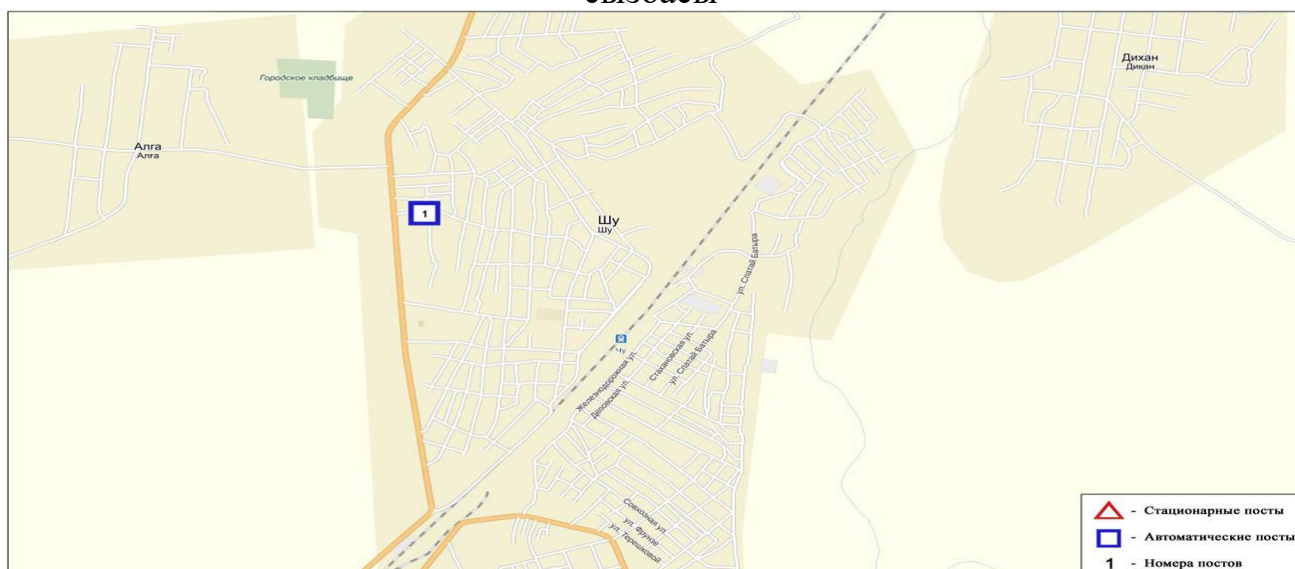
1-сурет. Тараз қаласының бақылау бекеттері мен метеостанциясының орналасу сызбасы

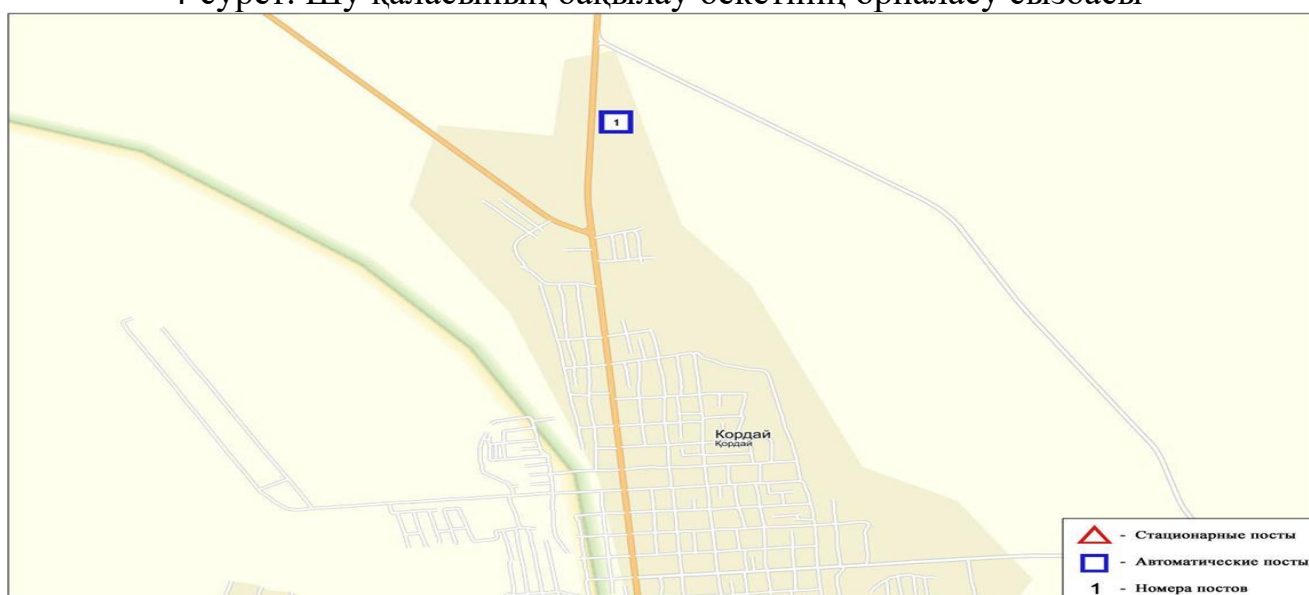
2-сурет. Жаңатас қаласының бақылау бекеті мен метеостанциясының орналасу сызбасы

3-сурет. Қаратау қаласының бақылау бекеті мен метеостанциясының орналасу сызбасы

4-сурет. Шу қаласының бақылау бекетінің орналасу сызбасы

5- сурет- Қордай к. бақылау бекетінің орналасу сызбасы

**2025 жылдың маусым айындағы Жамбыл облысы жер үсті су сапасының
тұстамалар бойынша ақпараты**

Су объектісі және тұстама	Физика-химиялық параметрлердің сипаттамасы	
Талас өзені	Су температурасы 18,0 – 26,0°С шегінде болды, сутегі көрсеткіші 8,30 – 8,35, суда еріген оттегінің шоғыры 8,68 – 9,33 мг/дм ³ , ОБТ ₅ 1,47 – 1,83 мгО/дм ³ , мөлдірлігі 9 – 11см құрады.	
Жасөркен а., Жасөркен а. 0,7 км жоғары, су бекеті тұстамасында	6 класс	Қалқыма заттар – 62,0 мг/дм ³ . Қалқыма заттардың нақты концентрациясы фондық кластан асады.
Солнечный к., гидро бекеттен 0,5 км төмен	3 класс	ОХТ – 29,8 мг/дм ³ , сульфаттар – 123,0 мг/дм ³ , магний – 29,7 мг/дм ³ , мыс – 0,002 мг/дм ³ . Оттегіні химиялық тұтыну, сульфаттардың және магнийдің нақты концентрациялары фондық кластан асады, мыс концентрациясы фондық кластан аспайды.
Тараз қ., Тараз қ. 7,5 км жоғары, МАЭС тұстамасынан 0,7км ышые жоғары, су бекетінен 3,0 км жоғары	6 класс	Қалқыма заттар – 82,0 мг/дм ³ . Қалқыма заттардың нақты концентрациясы фондық кластан асады.
тұстама Тараз қаласынан 10 км төмен, қант және спирт комбинаттарының фильтрация алқаптарынан шыққан коллекторлы-дренаж суларынан 0,7 км төмен	4 класс	Қалқыма заттар – 66,0 мг/дм ³ . Қалқыма заттардың нақты концентрациясы фондық кластан асады.
Аса өзені	Су температурасы 21,0 – 25,0°С, сутегі көрсеткіші 8,35 – 8,40, суда еріген оттегінің шоғыры 8,24 – 8,60 мг/дм ³ , ОБТ ₅ 1,10 – 1,85 мгО/дм ³ , мөлдірлігі 10 см құрады.	
Шөлдала шағын ауданы (көпір үсті) , Құмшағал а/о.	3 класс	ОХТ – 17,8 мг/дм ³ , магний – 27,7 мг/дм ³ , мыс – 0,002 мг/дм ³ .
Аса өз., Аса а. 500 м төмен	3 класс	ОХТ – 16,0 мг/дм ³ , сульфаттар – 101,0 мг/дм ³ , магний – 34,0 мг/дм ³ , мыс – 0,002 мг/дм ³ . Оттегіні химиялық тұтыну, сульфаттардың және мыстың нақты концентрациясы фондық кластан аспайды, магний концентрациясы фондық кластан асады.
Білікөл	Су температурасы – 26,0°С, сутегі көрсеткіші – 8,35, суда еріген оттегінің шоғыры – 7,17 мг/дм ³ , ОБТ ₅ – 10,6 мг/дм ³ , ОХТ – 47,2 мг/дм ³ , қалқыма заттар – 93,0 мг/дм ³ , минерализация – 1651,0 мг/дм ³ , құрғақ қалдық – 1697,0 мг/дм ³ , мөлдірлігі – 10 см құрады.	
Шу өзені	Су температурасы 22,0 – 26,0°С шегінде болды, сутегі көрсеткіші 8,25 – 8,40, суда еріген оттегінің шоғыры 8,18 – 10,8 мг/дм ³ , ОБТ ₅ 2,58 – 2,64 мгО/дм ³ , мөлдірлігі 8–12 см құрады.	

Кайнар а. (Благовещенское а.), Кайнар а. 0,5 км төмен: су бекетінен 65 м. төмен	4 класс	ОХТ – 34,5 мгО/дм ³ . Оттегіні химиялық тұтыну нақты концентрациясы фондық кластан асады.
Д.Қонаев а. 0,5 км төмен	6 класс	Қалқыма заттар – 97,0 мг/дм ³ . Қалқыма заттардың нақты концентрациясы фондық кластан асады.
Ақсу өзені	Су температурасы – 27,0°С, сутегі көрсеткіші – 8,10, суда еріген оттегінің шоғыры – 9,17 мг/дм ³ , ОБТ ₅ – 2,46 мгО/дм ³ , мөлдірлігі – 5 см құрады.	
Ақсу а. 0,5 км жоғары, Ақсу өзені сағасынан 10 км	4 класс	ОХТ – 34,9 мгО/дм ³ . Оттегіні биохимиялық тұтыну нақты концентрациясы фондық кластан асады.
Қарабалта өзені	Су температурасы – 21,0°С, сутегі көрсеткіші – 8,30, суда еріген оттегінің шоғыры – 9,41 мг/дм ³ , ОБТ ₅ – 3,24 мгО/дм ³ , мөлдірлігі 6 см құрады.	
Баласағұн к. Қырғызстанмен шекаралас, өзен сағасынан 29 км	5 класс	Минерализация – 1523,0 мг/дм ³ , құрғақ қалдық – 1523,0 мг/дм ³ , сульфаттар – 682,0 мг/дм ³ . Минерализация және сульфаттардың нақты концентрациялары фондық кластан асады.
Тасөткел су қоймасы	Су температурасы – 22,6°С, сутегі көрсеткіші – 8,30, суда еріген оттегінің шоғыры – 8,27 мг/дм ³ , ОБТ ₅ – 2,70 мг/дм ³ , су мөлдірлігі – 12 см құрады.	
Тасөткел а., Тасөткел стансасынан оңтүстікке қарай 2,5 км, су қойма бөгенінен (оңтүстік-шығысқа) 0,5 км жоғары	4 класс	ОХТ – 34,7 мгО/дм ³ . Оттегіні химиялық тұтыну нақты концентрациясы фондық кластан асады.

3 Қосымша

Жамбыл облысының аумағындағы көлдердің жер үсті сулары сапасының нәтижелері

№	Ингредиенттердің атауы	Өлшем бірлігі	2025 жылдың маусым айына
			Билікөл көлі бойынша
1	Көзбен шолу		таза
2	Температура	°С	26,0
3	Сутегі көрсеткіші		8,35
4	Еріген оттегі	мг/дм ³	7,17
5	Мөлдірлігі	см	10
6	ОБТ ₅	мгО/дм ³	10,6
7	ОХТ	мг/дм ³	47,2
8	Қалқыма заттар	мг/дм ³	93,0
9	Гидрокарбонаттар	мг/дм ³	346
10	Кермектік	мг/дм ³	9,92
11	Минерализация	мг/дм ³	1651
12	Натрий + калий	мг/дм ³	338
13	Құрғақ қалдық	мг/дм ³	1697
14	Кальций	мг/дм ³	96,2
15	Магний	мг/дм ³	62,5
16	Сульфаттар	мг/дм ³	720,0
17	Хлоридтер	мг/дм ³	85,1
18	Фосфаттар	мг/дм ³	0,011

19	Жалпы фосфор	мг/дм ³	0,013
20	Нитритті азот	мг/дм ³	0,023
21	Нитратты азот	мг/дм ³	3,011
22	Жалпы темір	мг/дм ³	0,05
23	Аммоний ионы	мг/дм ³	0,15
24	АББЗ /СББЗ	мг/дм ³	0,03
25	Фенолдар	мг/дм ³	0
26	Мұнай өнімдері	мг/дм ³	0,05
27	Су деңгейі	м	3,30

Анықтамалық бөлім

Елді-мекен ауасындағы ластаушы заттардың шекті жол берілген шоғырлары (ШЖШ)

Қоспаның атауы	ШЖШ мәні, мг/м ³		Қауіптілік класы
	максималды бір реттік (ШЖШ _м)	орта-тәуліктік (ШЖШ _{о.т})	
Азот диоксиді	0,2	0,04	2
Азот оксиді	0,4	0,06	3
Аммиак	0,2	0,04	4
Бенз/а/пирен	-	0,1 мкг/100 м ³	1
Бензол	0,3	0,1	2
Бериллий	0,09	0,00001	1
Қалқыма бөлшектер (шаң)	0,5	0,15	3
РМ 10 қалқыма бөлшектері	0,3	0,06	
РМ 2,5 қалқыма бөлшектері	0,16	0,035	
Хлорлы сутек	0,2	0,1	2
Кадмий	-	0,0003	1
Кобальт	-	0,001	2
Марганец	0,01	0,001	2
Мыс	-	0,002	2
Күшән	-	0,0003	2
Озон (жербеті)	0,16	0,03	1
Қорғасын	0,001	0,0003	1
Күкірт диоксиді	0,5	0,05	3
Күкірт қышқылы	0,3	0,1	2
Күкіртсутегі	0,008	-	2
Көміртегі оксиді	5,0	3	4
Фенол	0,01	0,003	2
Формальдегид	0,05	0,01	2
Фторлы сутек	0,02	0,005	2
Хлор	0,1	0,03	2
Хром (VI)	-	0,0015	1
Мырыш	-	0,05	3

«Қалалық және ауылдық елді-мекендердегі атмосфералық ауаға қойылатын гигиеналық нормативтер» (2022 жылғы 02 тамыздағы № ҚР ДСМ-70)

Атмосфераның ластану индексінің дәрежесін бағалау

Градация	Атмосфералық ауаның	Көрсеткіштер	Айға бағалау
----------	---------------------	--------------	--------------

	ластануы		
I	Төмен	СИ ЕЖҚ, %	0-1 0
II	Көтеріңкі	СИ ЕЖҚ, %	2-4 1-19
III	Жоғары	СИ ЕЖҚ, %	5-10 20-49
IV	Өте жоғары	СИ ЕЖҚ, %	>10 >50

Мемлекеттік органдарды тұрғындар қоғамдастығын ақпараттандыру үшін қалалардың атмосфера ластануының жай-күйі жөніндегі құжат 52.04.667–2005 БҚ. Әзірлеуге, салуға, баяндауға және мазмұндауға қойылатын жалпы талаптар.

Су пайдалану кластарын суды пайдаланудың санаттары (түрлері) бойынша саралау

Суды пайдалану класы	Тазалау мақсаты/түрі	Су пайдалану кластары					
		1 класс	2 класс	3 класс	4 класс	5 класс	6 класс
Су экожүйелерінің қызметі	-	+	+	-	-	-	-
Балық өсіру/ихтиофаунаны қорғау	Албырт балық	+	+	-	-	-	-
	Тұқы балық	+	+	+	-	-	-
Ауыз су-шаруашылық сумен жабдықтау және тамақ өнеркәсібі кәсіпорындарын сумен жабдықтау	Қарапайым өңдеу	+	+	-	-	-	-
	Дағдылы өңдеу	+	+	+	-	-	-
	Қарқынды өңдеу	+	+	+	-	-	-
Мәдени-тұрмыстық су пайдалану	Туризм, спорт, демалыс, шомылу	+	+	+	-	-	-
Суару	Дайындықсыз	+	+	+	+	-	-
	Тұндыру карталарын пайдалану кезінде	+	+	+	+	+	-
Өнеркәсіптік су пайдалану	Технологиялық процестер, салқындату процестері	+	+	+	+	+	-
Гидроэнергетика	-	+	+	+	+	+	+
Су көлігі	-	+	+	+	+	+	+
Тау-кен өндірісі	-	+	+	+	+	+	+

Ескертпе:

"+" – судың сапасы мақсатын қамтамасыз етеді;

"-" – судың сапасы мақсатын қамтамасыз етпейді.

* Су объектілерінде су сапасын жіктеудің бірыңғай жүйесі (ҚР АШМ СРК 09.11. 2016 жылғы №151 Бұйрық, оған 2024 жылғы 20 наурыздағы № 70 бұйрығымен өзгерістер енгізілді).

Радияциялық қауіпсіздік стандарты

Нормаланған мәндер	Доза шектері
Тиімді доза	Халық
	Жылына орта есеппен алғанда 1 мЗв кез

	келген 5 жыл ішінде 5 м ³ в аспайды
--	--

* «Радиациялық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге қойылатын санитарлық-эпидемиологиялық талаптар»

Топырақты ластаушы зиянды заттар шоғырларының шекті жол берілген (бұдан әрі - ШРШ) мөлшері

Заттардың атауы	Шекті рұқсат етілген шоғыр (бұдан әрі - ШРШ) топырақта мг/кг
Қорғасын (жалпы нысан)	32,0
Хром (жылжымалы нысан)	6,0

* Тіршілік ету ортасының қауіпсіздігіне арналған гигиеналық нормативтер Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрі 2021 жылғы 21 сәуірдегі № КР ДСМ -32 бұйрығымен бекітілген

**«ҚАЗГИДРОМЕТ» РМК
ЖАМБЫЛ ОБЛЫСЫ ФИЛИАЛЫ**

**МЕКЕН-ЖАЙЫ:
ТАРАЗ ҚАЛАСЫ
ШЫМКЕНТ КӨШЕСІ 22
ТЕЛ. 8-(7262)-31-60-81
8-(7262)-56-80-51
E MAIL: info_zmb@meteo.kz**